

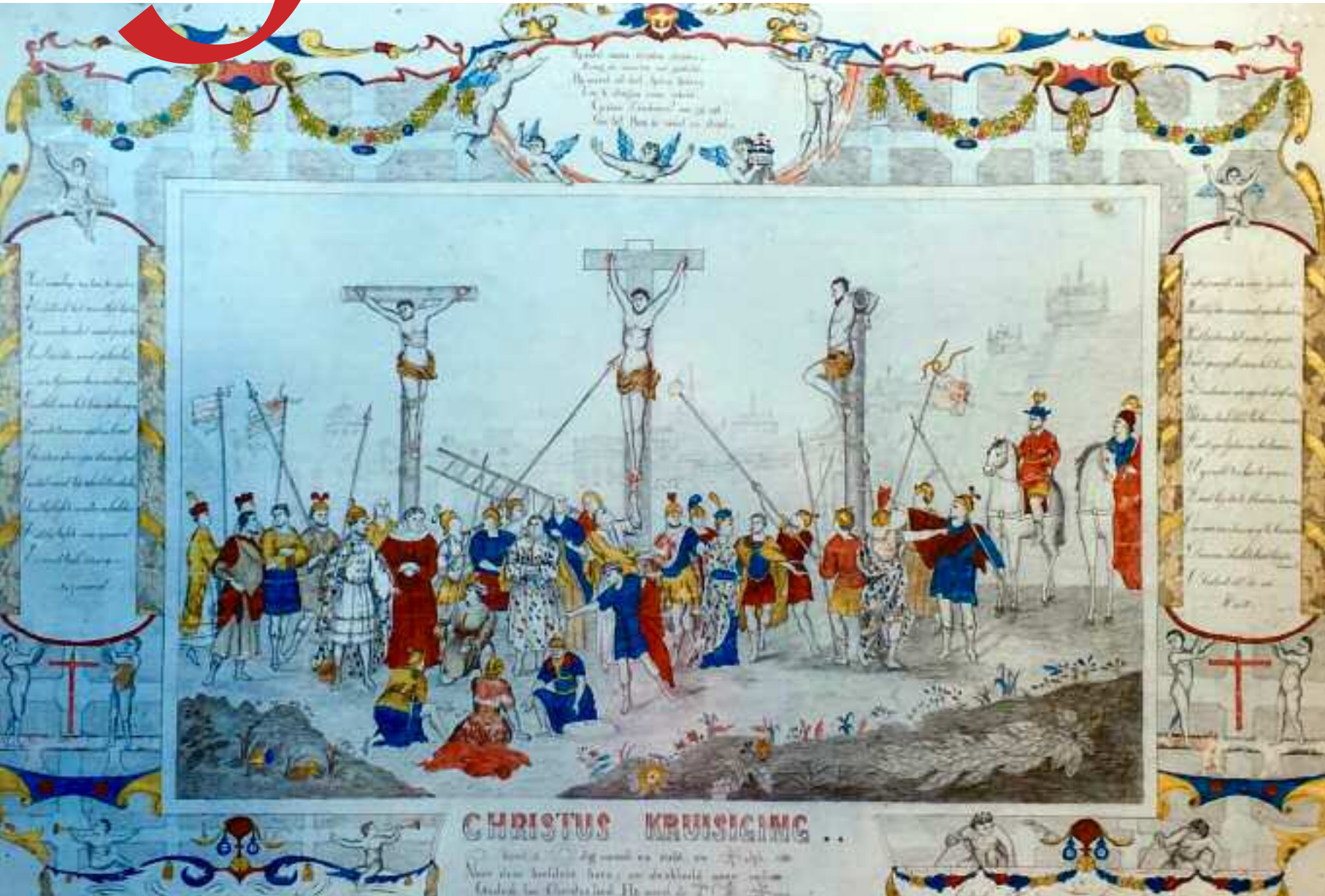
G

Geandewei

KERKBLAD

Jaargang 26 - nummer 8
vrijdag 12 april 2019
editie Drachten

Protestantse
Kerk

Us Ferlosser

De weg waar we langs gingen is weer vol bloemen

Gestigmatiseerde christenen

Geandewei krijgt digitale editie

Column Sietske Koole

Een lastige vraag

Afgelopen weken zijn we als gezin bewust bezig geweest met tijd voor Pasen. Ieder op een eigen manier. Al vindt onze dochter het maar lastig allemaal en kan ze eigenlijk maar geen passende vorm vinden. Aan tafel lezen we uit het boekje *Hij en ik* van het Nederlands Bijbelgenootschap

We lezen al die tijd uit het evangelie van Johannes. Iedere dag slaan we de Bijbel open, lezen we een korte overdenking en is er een vraag.

Vanochtend lazten we Johannes 13: 31 – 14: 14. Een stuk dat we volgens de overdenking mogen lezen als Jezus' testament. Jezus legt uit waarom hij gekomen is, wat dat betekent voor hoe zijn leerlingen moeten leven en hoe het verder gaat na zijn dood. Het bijzondere is dat het verhaal niet alleen voor zijn leerlingen was, maar juist voor ons allen.

Vervolgens staat er een prikkelende vraag in het boekje: 'Hoe kunnen mensen zien wie Jezus voor u is?' Het wordt wat stil aan tafel. Een lastige vraag...

Tot onze verbazing is het juist onze dochter die met een antwoord komt: „Ik heb deze week bedacht dat ik mijn haren ga doneren aan Stichting Haarwens.” We worden allemaal nog wat stiller. Dan vervolgt ze haar verhaal: „Het is zo zielig als je door ziekte je haar verliest, mensen gaan dan onprettig naar je kijken. Ik heb al zulk lang haar, daar kan ik een ander blij mee maken. En Jezus zegt zelf; wat je hebt gedaan voor iemand die het slechter heeft dan jij, heb je voor Mij gedaan...” We worden nog stiller...

Niemand van ons kan en wil dit moment overtreffen. Waarschijnlijker waren er nog wel veel betere en mooiere antwoorden te geven. Maar wat voel je je als ouder gezegend dat een kind, dat op een eigen ingetogen manier het geloof beleeft, met zo'n doordacht antwoord komt en daar vervolgens ook een concreet handelen aan koppelt.

De afgelopen weken hebben u en ik weer van verhalen van en over Jezus mogen genieten. Elke keer weer houden ze ons een spiegel voor. Ze zijn niet geschreven voor onze vrienden en vijanden, maar puur voor onszelf. Wat doen wij met die boodschappen en gelijkenissen? Hoe kan die ander zien wie Jezus voor u is?

Meditatie Vol bloemen

Vol bloemen

Sinds jij weg bent
is er van alles veranderd.
De weg waar langs we gingen
is weer vol met bloemen
net als vorig jaar,
weet je nog?

De lente zal weer komen
met bloemen en bloesem
en koren op het veld,
de winter is voorbij.

Alleen
jij bent er niet
mijn liefste.

En
elke bloem op het veld
iedere tak vol bloesem
doet mij denken
aan jou.

Dit gedicht vond ik tussen een langer verhaal over Pasen. Woorden die me raken, omdat ze de meest intense vraag boven brengen die Pasen aan mijn leven stelt.

Waarom zullen we zingen van de dood die overwonnen is?

Waarom zullen we zeggen dat er nieuw leven is? Waarom zullen we dit alles met Pasen overhoop halen, terwijl we voelen dat het anders is dat het niet waar is wij krijgen immers onze geliefden niet terug!

Op die vraag moet een antwoord komen.

Niet een massief antwoord dat in de lucht blijft hangen, maar een antwoord dat geloofwaardig is.

Wat doe je als je liefste hebt verloren?

Na de eerste periode waarin je geleefd wordt komt er een tweede periode. Het wordt stil om je heen.

Die je lief is en was

Is er niet meer

Nooit meer.

Steeds scherper dringt het tot je door.

Alle dagen is het verlies bij je.

Het thuis komen valt je zwaar.

Je verdriet kun je allang niet meer met iedereen delen.

Een paar goede mensen zijn er nog.

Die willen het wel horen

die houden het met jouw verdriet vol.

En naar mate de tijd verstrijkt vallen er steeds meer mensen bij je weg die nog weten hoe het toen was wie jij toen was wie zij toen was wie hij toen was.

En te midden van die stilte van die eenzaamheid zeggen we dan tegen elkaar: de tijd gaat door ...

je moet verder ...

je moet het zelf doen ...

Wat helpt geloven dan?

Misschien een klein beetje!

Proberen te geloven

in een werkelijkheid

die je niet zomaar zien kunt.

Te kijken achter de bloemen

achter de bloesem

achter de lente die zich doorzet:

een schepping vol verwachting

een schepping vol nieuw leven.

In die tijd lezen we

zingen we

en beleven we

in de kerk

het verhaal van Jezus.

Het verhaal van lijden en dood gaan

en dat de dood

het einde niet is.

En gelijk als het Pasen geweest is

lezen we vaak dat prachtige verhaal

van die vrouw in de tuin

die het

- met Jezus in gedachten -

uitschreeuwt:

alleen jij bent er niet, mijn liefste!

En dan die verrassing

dat ons verlangen telt

dat onze vraag niet raar is

dat Hij daar niet aan voorbij gaat

dat Hij ons bij name kent

dat we met Pasen waar zien worden

de naam van God

die we het jaar door spellen:

Ik zal er zijn voor jou!

Een goed Pasen gewenst,

ds. Wim Stougie, Eastermar

Leesooster

Week 16, 14 t/m 20 april

zondag Lucas 19:29-48

maandag Hosea 5:1-7

dinsdag Hosea 5:8-15

woensdag Lucas 22:1-13

donderdag Lucas 22:14-65

vrijdag Lucas 22:66-23:56

zaterdag Hosea 6:1-3

Week 17, 21 t/m 27 april

zondag Lucas 24:1-12

maandag Lucas 24:13-35

dinsdag Lucas 24:36-53

woensdag Psalm 56

donderdag Leviticus 6:12-16

vrijdag Leviticus 6:17-23

zaterdag Psalm 61

Persoonlijk

Gestigmatiseerde christenen

We kunnen er helaas niet onderuit: in onze tijd heeft het geloof niet altijd een goede pers. En meer dan eens hebben we dat aan onszelf te wijten. De christelijke boodschap wordt niet altijd verstandig vertolkt, en als er in kerkelijke kring schandalen voorkomen, dan weegt dat extra zwaar. Het contrast is te groot: een boodschap van liefde en vrede gaat niet samen met hoogoplopende ruzies of met schandelijk gedrag. Maar er zijn altijd wel mensen te vinden die daarvan genieten.

door ds. S. Boukes

Tegenstanders van het geloof vergroten zulke dingen graag uit, en ze stigmatiseren de christenen: ze geven ons het stempel van kleinzieligheid en schijnheiligheid. En dat is een effectief middel om mensen bij kerken en hun boodschap vandaan te houden.

Ons overkomt niets vreemds

Dat dat gebeurt, daar hoeven we ons niet over te verbazen. Stigmatiseren is mensen eigen. Er wordt graag geroddeld en gepraat. En dat zich dat tegen het geloof richt, is ook niet onverwacht. Daar bereidde Jezus in de Bergrede zijn leerlingen al op voor: 'Gelukkig zijn jullie wanneer ze je omwille van Mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten' (Mat.5:11). Dat heeft Jezus zelf ook ondervonden: er werd over Hem gepraat. Sommigen zeiden, dat Hij bezeten was (zelfs zijn familie was op een gegeven moment geneigd dat te geloven) en anderen noemden Hem een veelvraat en een dronkaard. En op zijn weg naar en aan het kruis werd Hij omringd door mensen die Hem bespotten. Ons overkomt niets vreemds.

Stigma's

Weet u trouwens waar dat woord stigma vandaan komt? Het komt uit het Grieks en betekent iets als 'tatoeëring', 'brandmerk'. In de Bijbel komt het één keer voor, en wordt het meestal met 'litteken' vertaald. In de kerk heeft het zelfs een bijzondere geschiedenis gekregen. Er zijn verscheidene heiligen en mys-

tici geweest, van wie wordt verteld dat ze de stigmata kregen. Spontaan kregen ze littekens die bloeden op de plaatsen waar Jezus ze had na de kruisiging: in zijn handen en voeten en in zijn zij. Een van de bekendste was Franciscus van Assisi: volgens de legende ontving hij ze van een engel op de berg Laverna. Een drager van de stigmata uit recente tijd was Padre Pio, een in Italië door grote groepen vereerde heilige.

Herkomst

Nu is de herkomst van dit verschijnsel omstreken. Naast bedrog, dat in een aantal gevallen is aangetoond, zoekt men het in de psychische sfeer. Maar mystieke mensen zien er een teken in van een diepe vereniging van de heilige met Christus: een zo sterke doorleving van zijn lijden, dat het zichtbaar wordt in je lichaam. Dan ziet men er een wonder in, een bijzonder geschenk van God (denk aan de engel van Franciscus) dat iemands heiligheid zichtbaar maakt. Maar het lijkt wel gebonden te zijn aan bepaalde kringen. Vóór Franciscus hoor je er vrijwel niet over, en ook in onze Protestantse wereld ken ik geen voorbeelden van mensen met die tekenen.

Het getekende lichaam

Het komt voor ons vermoedelijk vreemd over, en misschien zelfs wat ziekelijk. Hoe kun je nu blij zijn met littekens? Dat botst met ons beeld van het ideale lichaam: dat is gaaf en

heel. Maar daar moeten we wel wat vraagtekens bij zetten. Een deel van de lezers van dit blad leest dit artikel aan de vooravond van de Stille Week, en daar staat het getekende lichaam van Christus centraal: gezeseld, geslagen, uitgeput, bloedend. Daarin zien we Hem het lijden van de wereld daadwerkelijk dragen. Zijn liefde voor ons is vol pijn. Maar zijn pijn is ook vol liefde: onze ziekten heeft Hij op zich genomen, ons leed gedragen - je kunt dat zien! Een ander deel van de lezers (dat is het lastige aan dit nummer) leest het aan de vooravond van Pasen. Maar hoe weinig we ook weten over het lichaam van de opgestane Heer, dit weten we wel: ook na de opstanding droeg Hij de littekens van het kruis, en Hij liet ze zien aan zijn leerlingen en aan Thomas, als een herkenningsteken: dit ben Ik. Het nieuwe lichaam van Jezus was niet gaaf; het laat zien dat Hij de gebroken mensen in zijn hart sluit.

Paulus

Als iemand dat begrepen heeft, dan was dat Paulus. Hij heeft het over de stigma's van Christus: 'ik draag de littekens van Christus in mijn lichaam' (Gal.6:17). En dat bedoelt hij vrij zeker niet letterlijk, maar geestelijk. Paulus heeft als apostel van de Heer heel veel geleden, en in dat lijden wist hij zich één met Christus. Hij was geen man die pochte op zijn successen. Dat deden zijn tegenstanders, verbaal veel sterker dan hij, die glorieerden in hun diepe boodschap. Zijn kracht lag in zijn zwakheden, in alles wat hij leed voor de Heer; dat was voor hem het waarmerk dat hij echt een apostel van Christus was. Zijn leven liet het kruis zien. Hij wist wat vervolging was. En dat hij dat meemaakte was voor hem geen teleurstelling, maar juist een moedgevend teken.

Gestigmatiseerde christenen

Want het is waar: wij leven uit Pasen. De Heer is opgestaan, en dat geeft ons heel veel vertrouwen in de toekomst. We hoeven voor de dood en de duivel niet bang meer te zijn. Niets kan ons scheiden van de overwinning van onze Verlosser. Maar de littekens, die hoeven we niet weg te poetsen. We mogen ze met ere dragen. Als we lijden aan de tijd, of zelfs aan de kerk, dan delen we in wat Christus droeg. We durven het zelfs op te zoeken. Sprekender dan de stigma's van Franciscus vind ik zijn leven: hij was arm met de armen, en hij kuste - en dat was voor hem een grote zelfoverwinning - een melaatse. Zoals Jezus zijn littekens droeg voor ons, zo mogen wij littekens dragen voor deze wereld. Het lijden niet ontwijken, maar erin gaan staan. Als dat ons tekent, leven we dichtbij de Heer.

ds. S. Boukes is predikant van de Gereformeerde Kerk van Damwâld en redactielid van Geandewei

H. Franciscus ontvangt de stigmata, Cornelis Cort, naar Girolamo Muziano, 1567

Byldspraak - Willem Wilstra

Us Ferlosser

Dizze titel is hiel tapaslik by de tekening op de foarside fan dizze *Geandewei*. Makke troch Jelle Dam fan de Harkema op 17 augustus 1879. Hy wie doe 22 jier en út syn memoires *Jeugdherinneringen van Jelle Dam* kinne wy opmeitsje dat hy in leauwich man wie. Syn âlden wiene dooplid fan de Herfoarme tsjerke.

In oare 'Ferlosser' yn dy tiid wie Domela Nieuwenhuis (1846 - 1919). Hy krige dizze beneaming fan it folk yn de feanterijen fan bygelyks Beets en De Tynje en ek wol op 'e Hamsterheide.

Jelle (1857 - 1935) wie hikke en tein yn in spitkeet (plaggehutte). Hie dus de earmoede sels bot meimakke. Hy wie tige keunstsinnich, koe goed tekenje en makke gedichten. Op lettere leeftiid wie hy in belêzen man. Jelle hie in fin mear as in bears. Dat hie syn skoalmaster ek wol yn 't snotsje, want troch him moast Jelle nei de oplieding foar skoalmaster yn Bûtenpost. Dochs is er dat net

wurden, oare learlingen koene him 'net sette', sis mar net akseptearje. Hy is timmerman wurden. Sosjaal en sprekfeardich as er wie, hie er yn lettere jierren net folle mear op mei de tsjerke as ynstitút. De dummy's en 'oefenaars' dy't nei de heide kamen mei in smout praatsje en bibeltsjes en psalmboekjes útdielden, losten neat op. De measte heidewenners koene net iens lêze ...

Dat hie Jelle ek tsjin op Domela Nieuwenhuis syn optredens: tefolle heech praat; de minsken koene it net befetsje. De earmoed waard der net minder om.

Hy hat hiel wat artikels skreaun yn in socialistysk krantsje fan doedestiids: *De Ploeger*. Lykwols hat Jelle syn persoanlik leauwe yn God behâlden en is er net lykas Domela atëist wurden.

Domela syn dea (100 jier ferlyn) wurdt dit jier ryklik betocht, Jelle Dam syn namme stiet prominint op 'e gevel fan in wâldhúske

op temapark De Spitkeet en de tekening hinget oan 'e wand yn 'e foarkeamer. De ferklearjende tekst yn 'e midden ûnder hat Jelle Dam yn rebus-foarm werjûn (foto hjirboppe).

CHRISTUS KRUISIGING

Hoor komt, o zondig mensch en richt uw stervelijk oog
 Naar deze beeldnis heen; uw denkbeeld naar omhoog
 Gedenk hoe Christus leed. Hij moest de kruisdood sterven
 O zondaars om voor u het eeuwig heil te werven.
 O hoor dan kan het zijn alnaar dit klein vermaan
 Want sterven moet ge eenmaal 't welk niemand kan ontgaan
 Och tred dan in uw tijd te kennen uwe zonden.
 Bij God in Christus bloed, daar wordt uw heil gevonden.

De kerkdienst (15)

Dankzegging en voorbede

Na het moment van stilte, geloof-belijden, een ander lied of muziek na de preek komen de 'dankzegging en voorbede'. Dat kan een heel intens onderdeel van de dienst zijn. In de dankzegging kan de voorganger kort terugkomen op de kern van de verkondiging, maar dan gericht op God, om ook de gemeenteleden in die beweging mee te nemen. *door Riemer Roukema*

Er is veel meer om voor te danken, al geldt dat niet voor iedereen afzonderlijk. De een leidt een florissant leven, de ander heeft een afnemende gezondheid of is in rouw. De een is een overtuigd en toegewijd christen, de ander staat meer aan de rand van kerk en geloof en woont bij uitzondering een kerkdienst bij. Dankzegging en voorbede lopen daarom al gauw in elkaar over.

Bij de voorbede voor de wereld, voor de eigen gemeenschap en voor ieder persoonlijk klopt het biddende hart van de gemeente. Het is een rijkdom dat in een protestantse kerkdienst een predikant de dankzegging en de voorbeden in eigen woorden kan formuleren, afgestemd op wat er in de wereld en in de eigen omgeving en gemeente speelt. Er is op zichzelf niets tegen formuliergebeden en voorgeschreven gebedsintenties, maar een in eigen woorden uitgesproken gebed kan een grote meerwaarde hebben, omdat de hoorders daarin beter kunnen meebidden. In mijn ervaring is de taal van gedrukte, voorgeschreven gebeden zo vaak al te bedacht en hoogdravend en werkt die daardoor vervreemdend. Dan is er het risico dat je als kerkgan-ger niet meebid, maar naar een mooi voorgedragen gebed luistert. In de voorbede krijgen de moeilijke actuele onderwerpen, die in het vorige artikel over de preek ter sprake kwamen (de politiek bijvoorbeeld) hun natuurlijke plaats; want bidden om wijsheid voor de overheid, bidden om vrede en recht, bidden voor verdrukte minderheden, heeft een andere richting dan een preek. Onze eigen moeite en verlegenheid worden dan, bijbels gezegd, uitgesproken voor het aangezicht van God (bijv. Psalm 88:3). Uit voorbeden zal vast wel eens een opvatting of een bepaalde partijdigheid van de voorbidder blijken, maar het is toch zaak die in het gebed niet – zogezegd – aan God en de gemeente op te dringen. Gemeenteleden met verschillende opvattingen zouden zich rondom moeilijke onderwerpen in gebed moeten kunnen verenigen. Daarom heeft de voorganger een grote verantwoordelijkheid in de formulering van de gebeden.

Democratie

De gebruikte taal dient ook echt gebedstaal te zijn. Om een voorbeeld te noemen: zou het gepast zijn, God te bidden dat in een dictatoriaal geregeerd land democratie gevestigd wordt? De goede bedoeling is natuurlijk duidelijk.

Maar 'democratie' betekent 'volksregering', terwijl de kerk het Koninkrijk van God belijdt. Dat komt neer op theocratie, Gods regering. Die theocratie willen en kunnen we als christenen niet aan anderen opleggen, maar bidden om democratie past mijns inziens ook niet; dan lijkt het alsof wij alvast even doorgeven welke moderne staatsinrichting onze voorkeur heeft. Mij lijkt het beter te bidden om gerechtigheid en vrede, overeenkomstig het bijbelse taalgebruik (Psalm 85:11). Het zelfde geldt voor het bidden om mensenrechten. Goed bedoeld, maar in de verhouding tot God hebben wij mensen amper rechten, want wij leven van genade. Dat zou dan ook in de gebedstaal moeten doorklinken.

Toewijding

Gebedstaal getuigt van vertrouwen op God, van toewijding en overgave. Als het goed is, liggen de dankzegging en voorbede in de kerkdienst in het verlengde van het persoonlijke gebed van de voorganger, thuis. Er zijn wel predikanten die zelf weinig (of niet?) bidden

en dat voornamelijk doen als ze in functie zijn. Dan lezen zij hun voorbereide gebed in de kerkdienst voor, maar dan kan het doorleefde karakter ervan tekortkomen.

Zoals bij de gebeden aan het begin van de kerkdienst kunnen we ons afvragen of God onze dank en gebed wel nodig heeft. Jezus zegt inderdaad dat onze hemelse Vader al weet wat wij nodig hebben (Matteüs 6:32). Ook waarschuwt hij voor lange gebeden, met veel 'omhaal van woorden' (Matteüs 6:7). Dat moeten we ons bij het bidden goed realiseren. Dat is de ene kant van de zaak. Maar aan de andere kant staan het Oude en Nieuwe Testament vol gebeden. Jezus bidt er intens en vaak tot zijn Vader. Paulus bidt voor zijn gemeenten, en hij vraagt hen voor hem te bidden. Bidden doen we, omdat we daarin 'ons hart uitstorten', om met Hanna te spreken (1 Samuel 1:15; ook Psalm 62:9). Dat geldt voor het persoonlijke gebed, maar de dankzegging en voorbede in de kerkdienst kunnen dienen om dat persoonlijke gebed te voeden. Daartoe dient ook het moment van stilte na de voorbeden, waarin ieder voor zichzelf namen en situaties kan noemen. Hoort God dat allemaal? Dat gaat ons verstand te boven. Maar God gaat toch ons verstand verre te boven?

Dr. R. Roukema is hoogleraar aan de Protestantse Theologische Universiteit en vaste medewerker van Geandewei

Geloofsgetuige

Georg Friedrich Händel

'Hallelujah. Hallelujah.
Hallelujah'

*23 februari 1685, Halle a.d.
Saale
† 14 april 1759, Londen

Händels *Messiah* is wereldberoemd. Het *Hallelujah* eruit hoort tot het ijzeren repertoire van zangkoren. Händel werd in hetzelfde jaar geboren als Johann Sebastian Bach en maar 150 km bij hem vandaan. En wat Bach deed met zijn cantates en passies deed Händel met zijn oratoria en anthems: religieuze muziek schrijven van onvergelijkelijke waarde. *Judas Makkabeus*, waaruit de melodie van het paaslied *U zij de glorie stamt*, het *Utrecht Te Deum*.

The Messiah bezingt Christus' menswording, kruisdood en wederkomst. De tekst kwam van de Engelse grootgrondbezitter Charles Jennens. Die wilde in een conflict met deïsten bewijzen dat de komst van Jezus was voorspeld in het Oude Testament.

Beroemd werden ook verschillende aria's. Bij de eerste uitvoering van de aria *He was despised* stond er volgens overlevering na afloop iemand in de zaal op met de roep 'vrouw, om deze zang zijn al je zonden vergeven'. De zangeres was niet bepaald van onbesproken gedrag namelijk. Die eerste uitvoering was op 13 april 1742 in Dublin. De uitvoeringen kregen vervolgens zulke grote toeloop dat de dames verzocht werd de hoepelrok thuis te laten en de heren hun degen. Door opvoering in liefdadigheidsconcerten in Londen werd het ook in Engeland beroemd. De prins van Wales stond in 1750 op bij het *Hallelujah* en dat is sindsdien in Angelsaksische landen de gewoonte gebleven.

The Messiah was oorspronkelijk geschreven voor uitvoering in de voorbereidingstijd op Pasen, maar werd later ook vaak uitgevoerd in de adventstijd. Händel had het grote driedelige werk in 24 dagen geschreven, mede gedreven door een wankele financiële positie.

Hij kwam uit een familie van ambachtslieden. De familie zag er niets in dat hij de muziek in ging. Via een baan als violist in Hamburg en een ontmoeting met een welgestelde heer kwam hij in Italië terecht. Daar kreeg zijn loopbaan als componist vaart. Na een tussenstop in Hannover woonde en werkte hij vanaf 1712 in Londen. Met behoorlijk succes. Hij wist met de muzikale modes mee te gaan. Het leeuwendeel van zijn 160 werken bestaat uit opera's en orkestwerken, maar na 1730 was hij ook grote oratoria gaan schrijven. Dat hij ook bijbelse thema's in het theater bracht, werd door kerkleiders afgekeurd. Voor de Lutheranen Händel met grote liefde voor de Bijbel was dit onbegrijpelijk.

Hij stierf als een vermogend man, op Stille Zaterdag, kort nadat hij nog een uitvoering van zijn *Messiah* had bijgewoond.

Harmen Jansen

Van de hoofdredacteur

Geandewei gaat digitaal

Verheugend nieuws: *Geandewei* krijgt een digitale editie. Uitgever Dekker Creatieve Media & Druk gaat een app (een programma voor de tablet en mobiele telefoon) bouwen waarmee u ons kerkblad op een scherm kunt lezen, waar en wanneer u maar wilt. Bovendien kunt u de app gebruiken tijdens het lezen van de papieren editie. Als u de camera op een foto in het blad richt, komt die foto 'tot leven': er begint een filmpje te spelen, er klinkt een muziekstuk of u wordt naar een website met meer informatie geleid. Op 14 november wordt de app gepresenteerd, tegelijk met een jubileumnummer waarmee we ons 25-jarig bestaan vieren. Uiteraard leggen we daarin de werking van de app tot in detail uit.

Waarom zetten we deze stap? Omdat de redactie, het bestuur en de uitgever van *Geandewei* ervan overtuigd zijn dat investeren in digitalisering dé manier is om *Geandewei* toekomstbestendig te maken als aantrekkelijk platform voor de berichtgeving van de aangesloten kerkelijke gemeenten. Een groot deel van de lezers is nu nog volmaakt tevreden met een blad op papier. Voor hen blijven we dat met plezier maken. Er zijn echter ook steeds meer kerkleden die nauwelijks meer lezen van papier. En dat zijn niet alleen jongeren. Voor ouderen met zichtproblemen is een scherm vaak een uitkomst, omdat ze daarop de letters van een artikel onbeperkt kunnen vergroten. Voor deze doelgroepen maken we de app. Al met al zijn we straks een van de modernste platformen voor de verspreiding van kerkelijke informatie. Iedereen met een abonnement op het papieren blad krijgt gratis toegang tot de app. Het wordt ook mogelijk alleen een digitaal abonnement te nemen. Meer informatie volgt!

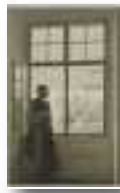
Kopijuitwisseling CW Opinie

Vanaf dit nummer zult u af en toe een artikel in *Geandewei* aantreffen, dat eerder is gepubliceerd in *CW Opinie*. Andersom zal dit christelijke opinieblad af en toe verhalen overnemen uit *Geandewei*. *CW Opinie* maakt tweewekelijks een selectie van het nieuws uit kerk en samenleving en voorziet die van commentaar en achtergrond vanuit een Bijbels perspectief. Het blad is de voortzetting van het *Centraal Weekblad* en wordt net als *Geandewei* uitgegeven door Dekker Creatieve Media & Druk.

Aanbevolen Kloosters, kerken, Nicolay...

Redacteuren en medewerkers van *Geandewei* bespreken boeken, cd's of dvd's die ze bij de lezers onder de aandacht willen brengen. Met bijdragen van Aukje de Bildt, Evert van der Veen, Nelleke Berntsen

Hoe word ik gelukkig?

Het is een heerlijk boek! Vol praktische wijsheid, een vrucht van verzamelde en doorleefde kennis. Terecht staat op de achterflap dat 'we verdrinken in kennis, maar de weg naar de wijsheid zijn kwijtgeraakt.' Leo Fijen heeft twaalf Godzoekers geïnterviewd. Het gaat om contemplatieve kloosterlingen uit diverse kloostergemeenschappen. Hun openhartige antwoorden op de vragen van Leo geven steeds weer stof tot nadenken. Het gaat over keuzes maken, falen, jezelf leren kennen in de stilte, Maar óók juist in de gemeenschap met anderen. maar bovenal om het zoeken naar God. En die kan overal gevonden worden. 'Het gaat soms ook om bloeien waar je geplant bent.' Deze en meer wijsheden zijn opgetekend in dit prachtige boekje. Het leest heel makkelijk, is geen zware kost, maar het gaat wel steeds om hele wezenlijke zaken in een mensenleven. (NB)

Hoe word ik gelukkig? Levenswijsheid uit de kloosters, Leo Fijen, uitg. Ten Have, 18,50 euro

Alle Middeleeuwse kerken

Wat heeft onze provincie een rijk kerkelijk erfgoed! Beseffen al die dorpjes welk monument zij in hun midden hebben? In een vaak ongerepte omgeving, ver van snelwegen en grootse bebouwing, maar temidden

van wat huizen, boerderijen en weilanden, is het een genot voor het oog.

136 kerken staan er in dit boek waarbij met name het gebouw aandacht krijgt maar ook het vaak fraaie interieur wordt belicht. Het boek nodigt uit om kerken zélf te gaan bekijken en de heldere landkaart voorin maakt het gemakkelijk om kerken te lokaliseren wanneer de geografische kennis even tekort schiet. Een inleiding geeft belangwekkende achtergrondinformatie: zo is er een ontwikkeling van hout via tufsteen naar gebakken steen. In veel kerken is de bouwgeschiedenis ook duidelijk af te lezen en het geeft het gebouw een eigen charme. Een korte heldere beschrijving geeft de karakteristieke kenmerken goed weer en bovenaan de pagina worden deze in enkele punten neergezet.

Het fotowerk is prachtig maar... vaak zou de lezer een groter formaat wensen. Zou het mogelijk zijn om van dit boek een uitgave op groter formaat uit te brengen met royale - en wellicht ook méér - foto's? Wellicht op intekening om het risico voor de uitgever te beperken? De Friese kerken verdienen het! (EvdV)

Peter Karstkarel: Alle middeleeuwse kerken in Friesland. Uitg. Noordboek, 25,00 euro

'Geen zee te hoog'

Het boek *Geen zee te hoog* is een soort autobiografie van haar eigen leven. Corry Nicolay beschrijft hoe ze in haar ervaring vijf keer oog in oog met de dood stond, hoe ze in aanraking kwam met Turkse en Marokkaanse vrouwen

en hoe ze, door vragen van moslims, predikant werd. Ze noemt zichzelf 'een kleurrijke dominee'. Haar website is www.kleurrijkgeloven.nl. Het boek is verdeeld in vijftig hoofdstukken (een canon met vijftig vensters) en leest vlot. Het wordt geschreven omdat Corry Nicolay 70 jaar is geworden en dat daagt uit tot terugkijken, zoals ze zelf in het voorwoord schrijft. Ik heb respect voor haar manier van omgaan met anders-denken, anders-geloven. Ze betekent erg veel voor mensen met een andere achtergrond die in Nederland hun weg moeten vinden. De manier van geloven, die beschreven wordt in het boek, is niet mijn manier van geloven: God is té gemakkelijk voorhanden, te gemakkelijk aanwezig en beschikbaar: het komt in het leven altijd goed. Voor wie dat ook gelooft is het een mooi boek om te lezen. Voor wie niet op die manier gelooft, kan het boek een verhaal zijn over het leven en werken van Corry Nicolai. Ze is een kleurrijk mens. (AdB)

Geen zee te hoog, wonderlijk en kleurrijk, Corry Nicolay, Uitg. Narratio, 10,00 euro

Na het laatste uur

Toevallig kreeg ik dit oude boekje weer in handen en heb het met heel veel interesse doorgelezen. Het is geschreven in de tijd dat de New Age-beweging opkwam en sommigen in de kerk daar voor

waarschuwden. Zo ook drs. Van Kampen. Vanuit zijn indrukwekkende kennis van o.a. Oosterse godsdiensten duidt hij met veel inlevingsvermogen de vele beschreven ervaringen van reïncarnatie die steeds meer terrein begonnen te winnen in het westen. Het is goed leesbaar, maar niet een boek dat je 'even' leest. Het is overzichtelijk opgebouwd, met een duidelijke inleiding, dan een paar hoofdstukken met informatie en achtergronden en tenslotte Van Kampens argumenten waarom hij wil waarschuwen voor de gedachte van reïncarnatie. Afgezien van de zeer aannemelijke mogelijkheid van allerlei misleiding noemt hij uiteindelijk als hoofdzaak de vraag: Als karma de uitdaging en kans is om onszelf te verlossen, wat blijft dan nog over van de verlossing en genade van Christus? Een goede vraag, nu we weer op weg zijn naar Pasen. (NB) *Na het laatste uur, geloof in reïncarnatie en christelijk geloof, drs. Pieter van Kampen, uitg. Kok Kampen, 1994, antiquarisch verkrijgbaar*

Eenzaamheid

Geholpen worden en zelf ook helpen

Er is veel eenzaamheid bij ouderen. Een aantal organisaties werkt daarom samen in het project 'Samen ouder worden': „Dit is niet alleen voor maar ook dóór ouderen.“
door Ineke Evink

Shari van den Hout is betrokken bij Present Den Haag, maar is voor 'Samen ouder worden' projectleider in Den Haag namens de NOV. Langer thuis wonen is al langer regeringsbeleid en een wens van een deel van de ouderen, zegt Van den Hout, maar dat brengt vaak onvoorziene zaken met zich mee. "Generatiegenoten vallen weg, kinderen wonen vaak een eind uit de buurt. De vereenzaming die dat met zich meebrengt, raakt niet alleen aan het welzijn maar ook aan de gezondheid: wie nog maar een klein kringetje heeft, denkt ook meer aan zijn kwalen."

Het programma waaraan Present werkt, is erop gericht eenzame ouderen te bereiken en daarvoor nieuwe vormen te vinden. "Present wil graag generaties met elkaar verbinden."

Zijn jongeren geïnteresseerd in vrijwilligerswerk voor ouderen?

"Ja zeker, dat verrast me wel eens! Het team van een basisschool deed eens samen met ons een project in een verpleeghuis. Uit de klassen zelf kwam de wens dat vaker te doen. Leerlingen wilden bijvoorbeeld rozen brengen op Valentijnsdag en tekeningen voor de ouderen daar maken. Met 'Onze school is Present' gebeuren tal van deze acties: samen nagels laken, ouderen laten zien hoe een tablet werkt, plantjes verpoten, enzovoort.

Studenten van de Haagse Hogeschool gaven handmassages aan dementerende ouderen. Dat is heel goed voor hen vanwege het huidcontact. Jongere hebben vaak niet veel contact met ouderen, maar als ze eenmaal een drempel over zijn, is er vaak vraag naar meer."

Geen eenrichtingsverkeer

Het is echter geen eenrichtingsverkeer, benadrukt Van den Hout. "Het is niet alleen zo dat ouderen er gewoon bij horen. We willen hen ook graag zelf betrekken bij het vrijwilligerswerk. Ouderen zijn niet zielig, ze hebben iets te bieden: levenservaring bijvoorbeeld, en gewoon hun eigen capaciteiten. In Den Haag is er het project Present met Ervaring, waarmee we ouderen juist willen inschakelen."

Het ministerie zet in op vrijwilligers voor de lange termijn. Present werkt met eenmalige projecten.

"Present werkt met inderdaad met projectmatige inzet van vrijwilligers. Voor het VWS programma Samen Ouder Worden is dit juist nieuw en interessant. Wij denken vanuit de aanbodkant. Dit vanuit onderzoek dat uitgewezen heeft dat een deel van de vrijwilligers niet wekelijks wil.

Present Den Haag kent bijvoorbeeld mensen die ooit manager waren bij een groot bedrijf en die nu ze gepensioneerd zijn heel Europa afreizen om te golfen met vrienden. Maar als ze weer eens thuis zijn, kan de eenzaamheid toch toeslaan. Dan is iets gaan doen voor anderen, een goed middel om de eenzaamheid te verdrijven. Bovendien sta je zo aan de ge-

Al kun je slecht lopen, rap breien kun je misschien nog wel

Samen ouder worden

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport financiert het programma 'Samen Ouder Worden', en heeft de NOV opdracht gegeven dit uit te voeren met tien vrijwilligersorganisaties, waaronder Present. De vrijwilligers van die tien deelnemende organisaties komen dagelijks met ouderen in contact. Zij zoeken op veertig plaatsen in het land de samenwerking op met ouderen en met andere vrijwilligersinitiatieven, beroepskrachten in zorg en welzijn, gemeenten en bewonersinitiatieven.

De rol van de vrijwilligerscoördinator krijgt veel aandacht, want die vervult een belangrijke ondersteunende rol voor vrijwilligers en een sleutelrol in het samenspel met beroepskrachten van zorg en welzijn. Oog hebben voor het goed faciliteren van vrijwilligers die hulp en ondersteuning bieden, is een taak die op het bordje ligt van gemeenten.

vende kant in plaats van dat er van alles voor je wordt georganiseerd. Dat is goed voor je gevoel van waardigheid."

De NOV - het platform waarop de organisaties samenwerken - begint in april met twee pilotprojecten, een in Den Haag waar Van den

Hout de scepter zwaait, en een in Barendrecht met Pia Witkamp als projectleider. Van den Hout is begonnen met inventariseren: wat gebeurt er al, wat zijn de witte vlekken?

De eerste uitkomst is dat er in Den Haag al veel gebeurt op dat gebied. De wethouder heeft vorig maand al gezegd dat ze niet meer wil, maar liever het goede dat er is wil intensiveren.

Gouden kansen

De insteek van Present, die ouderen ook zelf wil inschakelen, is Van den Hout nog niet veel tegengekomen in Den Haag. Toch biedt juist dat gouden kansen.

"Onlangs hadden we een groep ouderen bij elkaar gebracht, die elkaar daarvoor niet kenden. Samen zijn ze voor Jarige Job - een organisatie die ervoor zorgt dat arme kinderen toch kunnen trakteren op hun verjaardag - traktaties gaan inpakken. Het werd een groot succes. Nodig mensen uit om dingen te doen waar ze blij van worden! Zo maak je gebruik van wat ouderen kunnen geven.

Nog een mooi voorbeeld is een groep oudere vrouwen die ter gelegenheid van internationale Vrouwendag voor dakloze vrouwen een lekker warme sjaal hebben gebreid. Al kun je slecht lopen, rap breien kun je misschien nog wel. En die generatie breid desnoods met de ogen dicht, haha."

bron: CW Opinie

VOLGENDE KEER in G eandewei

Psalm 73

De kerken en de oorlog
in Indonesië

foto: Nationaal Archief

Open Joodse Huizen

foto: Laura Weemering